

HÜKÜMETİ DEVİRDİK, SIRA IMF'DE

Söz Dergisi, 23 Eylül 1995

Yıldırım Koç

Türkiye işçi sınıfı tarihinin en hareketli dönemlerinden birini yaşıyoruz. 20 Eylül günü Türkiye'nin bütün illerinde ve çeşitli işkollarında 160 bin işçinin çalıştığı işyerlerindeki işçiler greve çıktı. Aynı gün, CHP, Koalisyon Hükümeti'nden ayrılma kararı aldı. Tansu Çiller de istifasını Cumhurbaşkanı Sayın Demirel'e sundu. 21 Eylül sabahı Türkiye YOL-İŞ'e bağlı Demiryolları Limanlar Havameydanları İnşaatı Gn. Md.'nde grev başlatılıyordu. Afetler Gn.Md. ve Bayındırlık Bakanlığı'nın aynı gün greve çıkacak işçileri de buraya toplanmıştı. Atılan sloganlardan biri, "Hükümeti devirdik, sıra IMF'de" idi. Hükümeti yalnızca işçilerin devirdiğini söylemek olanaklı değil, tabii. Ancak, TÜRK-İŞ'in CHP'nin Hükümetten çekilmesi doğrultusundaki kampanyasının ve 9 Eylül günü gerçekleştirilen Kurultay ziyaretinin bunda küçümsenmeyecek payının bulunduğunu da söyleyebiliriz.

Türkiye işçi sınıfı tarihinde ilk defa **sınıfın bütünü** ile uluslararası ve yerli tekelci sermaye ve onun sözcüsü IMF arasındaki çelişkiler bu denli net bir biçimde ortaya çıkıyor. Bu açıdan bakıldığında, 1960'lı yılların "Bağımsız Türkiye" sloganına, her siyasal görüşten işçisi ve memuruyla, işçi sınıfının bir bütün olarak sahip çıkmaya başladığını söyleyebiliriz. Ancak bugünkü durumu 1960'lardan farklı kılan, bağımsızlığın sınıf özüdür. 1960'lı yıllarda anti-emperyalistlik, ağırlıkla milli demokratik bir devrim öngörenlerin, ücretli emek ile sermaye arasındaki çelişkinin baş çelişki olmadığını ileri sürenlerin ön plana çıkardığı kimlikti. Günümüzde ise anti-emperyalistlik ve ücretli emek ile sermaye arasındaki uzlaşmaz çelişki örtüşmektedir.

Türkiye işçi sınıfı ve sendikacılık hareketi yeni bir dönüşüm yaşamaktadır. İlk yapısal dönüşüm, 24 Ocak istikrar programı ve 12 Eylül darbesi sonrasında yaşandı. Sermayenin ve denetimindeki muhafazakar partilerin sosyal devleti ortadan kaldırma politikası öncelikle kamu kesimindeki istihdam politikasında köklü değişiklikler getirdi. 1989-1993 yılında yaşanan eylemlilikle, küçümsenmeyecek haklar elde edildi. İşin ilginç yanı, 12 Eylül döneminin anti-demokratik mevzuatı yerindeyken, önemli gerçek ücret artışları elde edilebilmesidir; çünkü bu mevzuat işlemez kılındı. Sermaye ve muhafazakar partiler, 1991 ve özellikle de 1993 sonrasında yeni bir saldırı dalgası başlattı. Özelleştirme, taşeronlaştırma, yerli ve yabancı kaçak işçilik, işten çıkarmalar, zorunlu emeklilik gibi uygulamalarla, kazanımlar geri alınmaya başlandı. Bu koşullarda, işçilerin sorunlarının çözümü toplu sözleşme masasından siyasal alana kaydı; işçilerin mevcut siyasal partilerden bağımsızlaşma ve siyasal alanda da "iş başa düştü" deme eğilimi güçlendi.

Son grevler ve kamu sektörü işçilerinin Hükümete karşı açık ve net tavrı, bu gelişmenin kaçınılmaz bir sonucudur. 21 Eylül günü grevde bulunan 200 bin kamu işçisinin çok büyük bir bölümü hayatında ilk defa greve çıkmaktadır. Grevler grev-dışı eylemlerle güçlendirilmektedir.

IMF, sermaye ve Hükümet, bu yıl kamu kesimi toplu sözleşmelerini işyeri işyeri sürdürme çabasına girdi. Böylece, TTK ve TCDD gibi işyerleri greve zorlanacak, Şeker Fabrikaları ve SEKA gibi işyerlerinde ise grevler ertelenecekti.

Bu oyun bozuldu. Sendikalar, toplu sözleşme yetki sürecinde ve toplu sözleşme görüşmelerinde gerektiği gibi koordineli hareket etmeseler ve bazı sendikalar işi ağırdan alsalar bile, grup tavrı korundu. Diğer taraftan, TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu'nun 18 Eylül 1995 günlü toplantısında, grevlerin ertelenmesi durumunda çalışılmayacağı ve sürekli bir eylemlilik içinde olunacağı açıkça ilan edildi. Diğer taraftan, grevler sırasında grev-dışı eylemlerin sürdürülmesi kararı da "grevci işçi evinde oturur, bu grev de sürer gider," anlayışını boşa çıkardı.

Hükümet, 5 Ağustos Emeğe Saygı Yürüyüş ve Mitingi ve 8 Ağustos genel eyleminde, işçi eylemlerinden etkilenmiyormuş gibi bir görünüm sunmaya çalıştı. Bunda, önemli ölçüde de başarılı oldu. Ancak birkaç olay, Hükümetin işçi eylemleri konusunda ne kadar duyarlı olduğunu göstermektedir.

Birinci olay, 8 Eylül 1995 günü Tarım-İş Sendikası'nın grevleri sırasında Hükümetin tavrıdır. Tarım işçileri 8 Eylül günü Ankara'da grevleri başlatmak üzere yola çıkmaya kalktıklarında, 20'yi aşkın ilde engellendiler. Ankara'ya gelebilenler de saatler boyu yollarda bekletildi. Kırıkkale işçileri Ankara'ya 5 saatte ulaştı. İstanbul işçileri 7 saat bir yerde tutuldu.

İkinci olay, 21 Eylül 1995 günü, TÜRK-İŞ'in Ankara'daki şube yöneticilerinin grevleri ziyareti sırasında meydana geldi. Şube yöneticilerinin bindiği ve sürekli olarak çevreye duyuru yapan araç, Emniyet Müdürlüğü tarafından durduruldu ve parka çekildi.

Hükümet, işçilerin tam bir birlik içinde greve çıkacaklarını ve çıkabileceklerini beklemiyordu. 200 bin işçinin, tek bir grevkırıcı olmaksızın greve çıkabilmiş olması, küçümsenmeyecek bir başarıdır.

Grevlerin başlatılması sırasındaki gösteriler, beklenenin üzerinde bir coşkunun olduğunu gösterdi. Kamuoyunun kamu sektörü işçilerine karşı artık olumluya dönüşen tavrı da önemli bir güç kaynağı oldu. Türkiye'nin onaylamış bulunduğu 87 sayılı Sözleşme'den kaynaklanan haklarını kullanan işçiler, grevleri birer gösteri ve yürüyüşle başlattılar. Bunlar son derece önemli ve olumlu gelişmelerdir.

Bugünkü grevler, ücretlerinin satınalma gücünü korumaya çalışan işçilerin kısa vadeli kesimsel çıkarları için verdikleri bir mücadele değildir. Bu grevlerde ücretlerinin satınalma gücünü korumaya çalışan işçi, farkında olsa da olmasa da, istese de istemese de, sermayeye, IMF'ye ve vurgunculara karşı bir mücadele içindedir.

Önümüzdeki günlerde Hükümeti hangi siyasal parti kurarsa kursun, ön plana çıkan, IMF ve sermaye ile işçi sınıfı arasındaki uzlaşmaz çelişkinin giderek belirginleşmesidir.

İşçilerin "Hükümeti devirdik, sıra IMF'de" sloganı bugün gerçekliğin fazla zorlanması anlamına geliyor. Olsun. İşçiler bir dönem, "Özal gider, dertler biter" diyorlardı. Bugün "Tansu Çiller gider, dertler biter" demiyorlar. Soruna çok daha sınıfsal bir açıdan bakıyorlar.

Sendikacılık hareketi yeni koşullara uyum sağlama çabası içinde. Birçok eksiği ve hatası var. Ancak, bütün bunlara karşın, birçoklarının eleştirdiği TÜRK-İŞ, 350 bin işçiyi greve çıkarabiliyor, bölge ve il grev komitelerini kurup, kör topal da olsa işletmeye başlayabiliyor, işçilerin eşlerini ve çocuklarını harekete geçirmekten, tüketim kooperatiflerinin gücünü kullanmaktan, sermaye yanlısı kitle iletişim araçlarını boykot etmekten söz edebiliyor.

Bu grevler en azından 15-20 gün süreceğe benziyor. Arkasından ne olursa olsun, sendikaların IMF'ye teslim olduğunu söylemek mümkün değil. Toplumda çeşitli sınıf ve tabakalar içinde IMF'ye ve sermayeye karşı örgütlü bir biçimde mücadele eden, yalnız ve yalnız işçi sınıfıdır. İşçi sınıfının bugün bu mücadeledeki araçları da, beğenin veya beğenmeyin, sendikalardır. Yarının belirsizliği koşullarında bugünün görevi, grevci işçilerin mücadelesini işçi sınıfının tümünün mücadelesine, halkımızın mücadelesine dönüştürmek, grevleri, grevcileri ve sendikaları desteklemek, eksiklik ve hatalar konusunda ise grevler süresince daha hoşgörülü davranmaktır.